

Što je autorska kartica?

U tipografskome smislu kartica teksta je 16-ti dio autorskoga arka, a arak se sastoji od 30.000 grafičkih znakova bez obzira na bjeline između znakova i prazne prostore na početku i završetku retka, naslove svih vrsta, potpise ispod slika, bilješke, formule i sl. Dakle, jedna GRAFIČKA kartica trebala bi se sastojati od 1875 znakovnih mjesta, pri čemu se u praksi radi lakšega računanja uzima brojka od 1800 znakovnih mjesta.

Kod izračunavanja količine obavljenoga posla, dakle kod obračuna broja AUTORSKIH kartica, dolazilo je do nepodudarnosti (osobito kod tekstova s nestandardnim prijelomom) i problema s obračunom koji su uvijek završavali nagodbom koja nije nimalo oštećivala autora ili prevoditelja stručnoga teksta. Tako je u praksi na temelju “običajnoga prava” stvorena autorska (obračunska) kartica.

Pravi problemi javili su se s uvođenjem računala i računalnoga ispisa stranica, jer su neki (osobito mlađi) izdavači počeli na autorsku karticu kao obračunsku jedinicu, ne poštujući realnost, mehanički primjenjivati podjelu novoga kompjuterskoga zbroja slovnih mjesta i razmaka, ili čak bez njih, sa starom tipografskom veličinom od 1800 znakova. Na taj su način autori za istu količinu teksta kao nekada zakidani za 22% do 32% u obračunu.

Ti su problemi potaknuli člana Komisije Društva hrvatskih književnih prevoditelja za odnose s izdavačima, g. Mirka Rumca da izradi obračunsku analizu provedenu na brojnim vlastitim i tuđim tekstovima, s raznim simulacijama koje su dovele do egzaktnih rezultata. Analiza je provedena na književnim i stručnim tekstovima koji u sebi nisu sadržavali slike, formule, grafikone, sheme i sl., dakle na “klasičnim” karticama tekstova koji su se razlikovali gustoćom ispisa, vrstom, težinom i sl. Na temelju oblikom i sadržajem zamišljenoga “srednjega teksta” dobiven je ovakav primjerak kartice:

- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk
kkkkk,
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk!
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk,
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk
kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk kkkkk.
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk
kkkkk.
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk!
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk,
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk
kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk,
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk.

kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
- kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk!
kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk. kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.
kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk, kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk kkkkk.

Ova zamišljena standardna kartica stvorena je na pretpostavkama:
da kartica ima u 30 redaka otprilike 12 uvlaka;
da se riječi u prosjeku sastoje od 5 grafema, što dosta uvjerljivo pokazuje podjela broja slova s brojem riječi u tekstovima;
kao mjerilo uzet je grafem “k” koji se u kompjuterskome mjerilu od 64 mjesta pojavljuje prosječnih 61 put (u rasponu od grafema poput “b, d, g, p...” koji se pojavljuju 54 puta, do grafema “t” koji se pojavljuje čak 111 puta, odnosno “f” (121 puta), “j” (133 puta) ili vrlo frekventnoga “i” (147 puta);
broj bjelina na kraju retka na ovoj kartici iznosi 300 slovnih mjesta.

Na temelju toga pri računalnome obračunu autorskih kartica samo s utisnutim znakovima i bjelinama između njih (ili čak bez bjelina!) moguća su tri modela obračunavanja:

a) CHARACTERS WITH SPACES:1450 = x autorskih kartica

Po toj zamišljenoj prosječnoj kartici od 30 redaka broj otisnutih znakova (characters) iznosi 1225, a broj praznina između riječi (words) iznosi 208, što daje ukupni broj od 1433, a to je otprilike 21,5% manje od utvrđenoga broja svih pa i onih znacima nepopunjenih mjesta na kartici (bjelina). Ta bi brojka (radi lakšega obračunavanja - 1450), dakle, trebala poslužiti kao obračunska vrijednost za karticu ako se za obračun uzimaju samo otisnuti znakovi i bjeline između njih.

b) CHARACTERS:1230 = x autorskih kartica

Međutim, bilo je čak i slučajeva da su kartice obračunavane i samo po broju otisnutih znakova (characters), što prema gore zamišljenoj prosječnoj kartici od 30 redaka iznosi 1225 znakova, a to je oko 32% manje od utvrđenoga broja svih, pa i onih znacima nepopunjenih mjesta na kartici (bjelina).

Ta bi brojka (radi lakšega obračunavanja - 1230), dakle trebala poslužiti kao obračunska vrijednost za karticu ako se za obračun uzimaju samo otisnuti znakovi

c) WORDS:235 = x autorskih kartica

Postoje slučajevi, posebice kod stručnih prijevoda za strano tržište, ali iza domaće ako je naručitelj iz inozemstva, da se prijevod teksta obračunava prema broju riječi. Kod takvoga obračuna na istome uzorku prosječne obračunske kartice kompjuterski zbrojen broj riječi dijeli se s 235, koliko riječi ima jedna prosječna kartica, pogotovo kod prijevoda na hrvatski jezik.